

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

Всеукраїнська наукова студентська конференція
«Міжнародне право в період
турбулентності міжнародних відносин»

25 жовтня 2024

м. Одеса

Друкується за наказом ректора Національного університету
«Одеська юридична академія» Олега ТОДОЩАКА
(наказ № 3178-44 від 08.10.2024 р.)

Відповідальний редактор

Аракелян Мінас Рамзесович – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор кафедри міжнародного та європейського права, Заслужений юрист України.

Укладачі:

Бехруз Хашаматула Набійович – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права.

Бугаєць Альона Сергіївна – асистент кафедри міжнародного та європейського права.

Гриб Анна Миколаївна – кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Дронов Владислав Юрійович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Форманюк Вікторія Василівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Слісаренко Анастасія Олександрівна – здобувачка вищої освіти 4 курсу факультету судового та міжнародного права.

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники, які рекомендували матеріали до друку.

Адреса редколегії:

Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра міжнародного та європейського права, м. Одеса, 65009, вул. Фонтанська дорога, 23. Тел. +38(048)719 8685

«Міжнародне право в період турбулентності міжнародних відносин» : студентська науково-практична конференція, 25 жовтня 2024 р., м. Одеса: збірник матеріалів конференції. Одеса. 2024. 489 с.

© НУ «Одеська юридична академія», 2024

© Кафедра міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»

Жук Станіслав Сергійович
здобувач 1-го курсу магістратури
факультету адвокатури та антикорупційної діяльності
Національного університету «Одеська юридична академія»

ІНДИВІД ЯК СУБ'ЄКТ МІЖНАРОДНИХ ЗНОСИН

Проблематика визначення індивіда як суб'єкта міжнародного права є предметом дискусії серед науковців протягом багатьох років. По-перше, відсутнє єдине розуміння того, хто є суб'єктом міжнародного права та якими ознаками має володіти для того, аби бути учасником таких відносин, по-друге, відсутні міжнародні договори та угоди, які б визначали людину як суб'єкта міжнародного права. Проте, варто наголосити на тому, що з розвитком суспільних відносин ми можемо виділити індивіда як учасника таких відносин в рамках юрисдикції Міжнародного суду з прав людини, Міжнародного кримінального суду тощо.

Ще однією важливою проблемою є те, що людина як така має різні правові статуси (людина, громадянин, фізична особа, службова або посадова особа і т.п.), що у свою чергу ускладнює виділення її як учасника міжнародних зносин.

Дослідженням питання міжнародної правосуб'єктності займалися такі вчені як: В. Буткевич, А. І. Дмитрієв, Н. Зелінська, Н. Мугерва, та ін.

У доктрині міжнародного права відсутнє єдине визначення суб'єктів міжнародного права, так суб'єкти міжнародного права – це учасники міжнародних відносин, які володіють міжнародними правами й обов'язками, та несуть міжнародно-правову відповідальність [1, ст. 65].

Дослідники зазначають, що суб'єкти міжнародного права поділяються на первинні та похідні [2].

Первинні суб'єкти міжнародного права – це держави та нації, які борються за незалежність. Похідні – міжнародні та міжурядові організації, а також індивіди [3, ст.35].

Процес надання людині статусу учасника міжнародних відносин займає вже не одне десятиліття, і є прихильники як надання, так і ненадання індивіду статусу учасника міжнародних зносин.

Аргумент для визначення людини як суб'єкта міжнародного права, міститься в ст. 6 Загальної декларації прав людини: «Кожна людина, де б вона не перебувала, має право на визнання її правосуб'єктності» [4].

В чинних міжнародних договорах і угодах йдеться саме про людину. Однак, на сьогодні склалася така ситуація, коли поняття «людини» ототожнюють з особою, фізичною особою, громадянином. Ряд вчених зазначає, що це лише диференціація нашого статусу для відповідних відносин і ніяк не впливає на наш обсяг прав та обов'язків, інші ж вчені та юристи-практики зазначають, що кожен з цих статусів має різних обсяг прав та обов'язків.

Так, за п. 1 ст 1 Закону України (далі – ЗУ) «Про режим іноземного інвестування» фізичні особи – іноземці, які не мають постійного місця проживання на території України і не обмежені у дієздатності [5].

За ст. 24 Цивільного кодексу: «Людина як учасник цивільних відносин вважається фізичною особою» [6].

Однак виникає питання, на яке немає відповіді: «Як і ким вважається?». Тобто спостерігається певна заміна понять: у науковій літературі автори пишуть статті саме за визначення фізичної особи як учасника міжнародних відносин, але посилаються на цитування рішень Міжнародного суду з прав людини, Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, де використовуються поняття «людина», «громадянин».

За ЗУ «Про громадянство України» громадянин України – особа, яка набула громадянство України в порядку, передбаченому законами України та міжнародними договорами України [7].

Проаналізувавши ці нормативно правові акти, ми можемо дійти висновків: в ЗУ «Про громадянство України» немає посилання на фізичних осіб, тобто ці питання не є тотожними, в ЗУ «Про режим іноземного інвестування» поняття

фізичної особи надається, але в даному визначенні немає згадки про громадян України.

У свою чергу в Цивільному кодексі використовують термін: «вважається», маємо місце оціночному судженню, але як і ким ця оцінка надається, в чинному законодавстві та літературі цьому питанню не приділено належної уваги. Повертаючись до питання визначення міжнародної правосуб'єктності ми маємо наступне: якщо людина вважається фізичною особою чи може вона претендувати на статус учасника таких правовідносин, або поширення на себе прав і гарантій, закріплених міжнародними договорами і угодами?

Провівши аналіз міжнародної практики, ми можемо стверджувати, що індивід може виступати суб'єктом міжнародних зносин у випадках судового розгляду, де як раз таки людина є рівною державі і виступає стороною у провадженні. Однак, така ситуація можлива, тільки якщо юрисдикція такого суду поширюється на дану державу, тобто наразі людина може виступати суб'єктом тільки якщо на це буде надана згода держави.

Підсумовуючи усе вищевикладене, ми можемо дійти наступних висновків: з розвитком суспільних відносин нерозривно пов'язаний розвиток права. І якщо раніше індивід не визнавався суб'єктом узагалі, як у доктрині міжнародного права так і практиці, то зараз ця тенденція змінюється.

Також проблемою визначення людини як учасника відносин є різниця її правових статусів їх визначення та підтвердження. Пропонуємо законодавцю надати тлумачення щодо визначення таких статусів, або доповнити відповідні статті законів, де ці питання було б унормовано.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Войціховський А. В. Міжнародне право : підручник. МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 544 с.
2. Окопник О. М. Проблемні питання щодо визнання фізичної особи суб'єктом міжнародного права. *Вісник Луганського державного університету*

внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. 2022. Т. 1, № 97. С. 23–30.
URL : <https://doi.org/10.33766/2524-0323.97.23-30>

3. Дахно І. І. Міжнародне економічне право : Курс лекцій. Київ : МАУП, 2000. 160 с.

4. Загальна декларація прав людини (рос/укр) : Декларація Орг. Об'єдн. Націй від 10.12.1948 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text

5. Про режим іноземного інвестування : Закон України від 19.03.1996 р. № 93/96-ВР : станом на 3 верес. 2024 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-вр#Text> (дата звернення: 08.10.2024).

6. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV : станом на 3 верес. 2024 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

7. Про громадянство України : Закон України від 18.01.2001 р. № 2235-III : станом на 25 серп. 2024 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#Text>

Ключові слова: *індивід, правові статуси, міжнародні відносини, посвідчення особи, Загальна декларація прав людини, суб'єкт міжнародних зносин.*

Науковий керівник: *асистент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія» Бугасць Альона Сергіївна.*

РОЛЬ РАДИ БЕЗПЕКИ ООН В СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТАХ.....	57
Рачок Анна Ігорівна	
МІСЦЕ ООН ТА МЕХАНІЗМ РОБОТИ КРІЗЬ ПРИЗМУ ВІЙНИ В УКРАЇНІ.....	62
СЕКЦІЯ № 3. ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ПРАВ ЛЮДИНИ.....	66
Антонюк Софія Любомирівна	
МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ЗАХИСТУ ПРАВ БІЖЕНЦІВ ТА МІГРАНТІВ.....	66
Глебова Катерина Валеріївна	
ОСОБЛИВОСТІ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ЧЕТВЕРТОГО ПОКОЛІННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ.....	71
Гриньків Ігор Віталійович та Габрук Ярослав Олегович	
ПРАВА ЛЮДИНИ НА СВОБОДУ ПЕРЕСУВАННЯ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ СУЧАСНОСТІ.....	76
Грищенко Дарія Андріївна	
МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ.....	79
Грігуца Яна Сергіївна	
ПРАВА ЖІНОК У МУСУЛЬМАНСЬКИХ КРАЇНАХ: МІЖ РЕЛІГІЄЮ ТА ЗАКОНОМ.....	84
Дідух Анастасія Сергіївна	
РОЛЬ РАДИ ЄВРОПИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВ ЛЮДИНИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ.....	90
Дробот Вікторія Вікторівна	
РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ЗАХИСТІ ПРАВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН.....	93
Жилка Анастасія Миколаївна	
ПРОБЛЕМА СМЕРТНОЇ КАРИ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ.....	97
Жук Станіслав Сергійович	
ІНДИВІД ЯК СУБ'ЄКТ МІЖНАРОДНИХ ЗНОСИН.....	101
Іваськова Дарія Сергіївна	
ЕВОЛЮЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: НОВІ СТАНДАРТИ ТА ВИКЛИКИ.....	105
Каліновська Катерина Станіславівна	
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ЙОГО РОЛЬ У ЗАХИСТІ ПРАВ ЛЮДИНИ В ЄВРОПІ.....	109
Капітоненко Ангеліни Сергіївни	